

Remissvar från Linköpings universitet Holding AB (LiU Holding) på ”Innovation som drivkraft- från forskning till nytta SOU 2020:59”

Sammanfattning

LiU Holding anser att utvecklingen inom vårt nationella innovationssystem har stått still i flera år. Vi och andra holdingbolag har länge fört fram betydelsen av ökad resurstilldelning, till investeringar och drift men också för att utveckla kapaciteten att stötta innovationer i tidig fas där inga andra marknadsaktörer agerar. Vi anser att utredningen är början på något nytt och spännande som möjliggör att innovationer kan ta oss till ett långsiktigt framgångsrikt och hållbart Sverige.

LiU Holding anser att det är av stor betydelse att alla lärosäten ska ges förutsättningar att lokalt stödja sina forskare och studenter genom sina innovationskontor och holdingbolag. Det lokala engagemanget är helt avgörande för att Sverige ska utvecklas.

Vi menar vidare att ett fungerande innovationssystem måste tillföras nya riktade drifts- och investeringsmedel utifrån de mål som ska uppnås. Det är möjligt att samla delar av dessa medel i ett av alla holdingbolag gemensamt bolag med en uttalad ambition att likvärdigt hantera investeringsbehov till kommersialiserbara kunskapstillgångar från alla kunskapsområden, forskningsfält och lärosäten.

Ökad medelstillsättning medför ökade krav på tydlighet i vision och ambition, men även på styrning och uppföljning. LiU Holding är villiga att medverka i arbetet att utveckla en fungerande modell.

Kommentarer uppdelat på utredningens förslag

Förslag 6.1.2

Utredningens förslag: *Högskolornas uppgift att verka för att forskningsresultat och andra kunskaper tillkomna vid högskolan kommer till nytta innefattar såväl kommersiellt som icke-kommersiellt nyttiggörande. Möjligheten till ett framtida nyttiggörande av resultat ska beaktas redan när forskning och utbildning vid högskolan organiseras.*

LiU Holding instämmer i förslaget.

Nyttiggörande är både kommersiellt och icke-kommersiellt. För LiU Holdings del är det dock viktigt att icke-kommersiellt nyttiggörande definieras tydligare eftersom det påverkar både innovationskontors som holdingbolagets verksamhet och gränslinjerna dem emellan.

Förslag 6.2

Utredningens förslag:
Högskolornas styrelse ska besluta
1. om de närmare formerna för nyttiggörandearbetet, och
2. om övergripande frågor rörande av högskolan förvaltad holdingbolag, såsom ägardirektiv, uppdragsmål, uppföljning av verksamheten och nominering av ledamöter i bolagets styrelse.

LiU Holding instämmer delvis i förslaget.

Det är bra att högskolestyrelserna involveras mer i nyttiggörandearbetet och att beslut som rör holdingbolaget beslutas av universitetsstyrelsen. Det ger en legitimitet för holdingbolaget och dess styrelse, i arbetet kring samverkan och innovation.

Styrelsens sammansättning bör dock utgå i första hand från kompetens och erfarenhet där holdingbolagets och dess dotterbolags behov av professionellt stöd sätts i fokus. Allt i syfte att nå mål och säkerställa utveckling av verksamheten.

Förslag 7.2.1

Utredningens förslag: Utöver att ingå i det särskilda utvärderingsarbete som utredningen föreslår, ska holdingbolagens verksamhet redovisas som särskild del i den återkommande forskningspropositionen. Årsredovisningen för av högskolan förvaltade holdingbolag biläggs också högskolans egen årsredovisning.

LiU Holding instämmer i förslaget.

Det är viktigt att lyfta frågorna både i lärosätets årsredovisningar liksom forsknings- och innovationspropositionen. Avgörande är dock att det sker en uppföljning samt återkoppling i dessa frågor vid exempelvis myndighetsdialogen eller vid annat tillfälle.

Förslag 7.3.1

Utredningens förslag: Regeringen beslutar om särskilda statliga medel för uppdrag om inrättande av innovationskontor. Beslutet ska gälla tills vidare.
Beslutet ska särskilt beakta

1. Hur väl nyttiggörandearbetet 1 kap. 8 högskoleförordningen (1993:100) genomförts,
2. Hur stödet till högskolor som inte har särskilt uppdrag om innovationskontor fungerat,
3. Medfinansieringen till verksamheten, och
4. i vilken utsträckning såväl högskolor som enskilda utbildningsanordnare som gjort en anmälan samarbetar med minst en annan aktör inom ramen för ett innovationskontorsuppdrag

LiU Holding instämmer i förslaget.

Innovationskontoren är en viktig del i processen för kommersiellt nyttiggörande och därmed avgörande för Holdingbolagens möjlighet att lösa sitt uppdrag. Viktigt att särskilda medel för innovationskontor fortsätter och föreslås öka. Att lärosätet ska medfinansiera är också bra och visar på lärosätets engagemang. Kravet på samarbete med en extern aktör är intressant och kan öka ett AB Sverige-tänk.

Förslag 7.3.2

Utredningens förslag: Högskolor som fått särskilda medel för uppdrag om inrättande och finansiering av innovationskontor ska stödja och samarbeta med högskolor som inte fått sådana medel i enlighet med en uppdelning som regeringen beslutar

LiU Holding instämmer i förslaget.

Ett likvärdigt stöd för innovation över hela landet undanröjer hinder för utveckling av kommersiellt nyttiggörande. Det är även viktigt att de lärosäten som får medel för innovationskontor även ska stimuleras att stödja andra lärosäten.

LiU Holding instämmer i förslaget att studenter ska ha rätt till innovationskontorets och/eller holdingbolagets tjänster 2 år efter examen. Med förslaget ökar samverkan med näringslivet och därmed förutsättningar till marknadsverifiering.

Förslag 7.3.6

Utredningens förslag: *Utredningen föreslår en ny finansieringsmodell för innovationskontoren, som baseras på högskolornas storlek. Anslagen ska medfinansieras med minst 10 procent av det maximala stödbeloppet, av högskolan*

LiU Holding instämmer i förslaget.

Viktigt att öronmärka medel för innovationskontor. Vi instämmer även i förslaget att det blir möjligt att föra över pengar från lärosätet till holdingbolaget. Vi menar dock att förslaget bör utvecklas ytterligare då det finns uppenbara risker med att finansiering tas från basanslagen, det vill säga forskning och utbildning.

Utredningens förslag: *Vinnova bör få i uppdrag att utlysa medel för att mer forskning ska kunna kommersialiseras. Totalt bör ytterligare 100 miljoner kronor per år avsättas för ett utökat verifieringsstöd.*

LiU Holding instämmer i förslaget. Det är mycket positivt att utöka verifieringsmedel. Dessa medel är relativt små men helt avgörande för verifiering av idéer. Vi menar även att en fördelning via Holdingbolagen säkerställer hög effektivitet genom låg overhead och minskad övrig administration.

Förslag 7.4

Utredningens förslag: *Regeringen ska besluta om medel för utökade innovationsuppdrag till två eller flera högskolor i samverkan. Anslag för det utökade tematiska innovationsuppdraget ska uppgå till 25–100 miljoner kronor per år.*

LiU Holding instämmer i förslaget.

Förslaget ger holdingbolaget möjligheter att ta ansvar för utveckling av det akademiska systemet inom ett visst område. Att stimulera samverkan mellan högskolor ökar kunskapsspridning och även möjligheten till samhandling.

Förslag 8.1.1

Utredningens förslag: *Högskolorna ges i uppdrag att ta fram högskolespecifika strategier för hantering av immateriella tillgångar.*

LiU Holding instämmer delvis i förslaget.

Nyttiggörandearbetet kan underlättas med tydliga högskole-specifika strategier. Förslaget ligger även i linje med *Förslag 9.3.5 Ett nationellt arbete med licensiering*. Vi anser samtidigt att det är värdefullt att strategierna likriktas mellan högskolor för att därmed minska hinder för samarbeten dem emellan. I dagsläget efterfrågas rapportering från Holdingbolagen avseende bl a immateriella tillgångar, vilket är svårt att uppfylla. Förslaget kan därför utvecklas vidare och även innehålla former för anmälningsplikt.

Förslag 8.1.4

Utredningens förslag: *Inom det särskilda bolag (Finansieringsbolaget – se avsnitt 9.3) som föreslås inrättas av högskolorna i landet, finns statsstödsrättslig kompetens, liksom immaterialrättslig sådan. Stöd till högskolornas uppbyggnad av immaterialrättslig kompetens ges därutöver av Patent- och*

registreringsverket. De strategier för immateriella rättigheter högskolorna tar fram visar hur högskolorna kommer säkerställa att immaterialrättsliga frågor hanteras på bästa sätt.

LiU Holding instämmer i förslaget.

Tillgång till gemensamt stöd och kompetens är en av styrkorna i ett gemensamt bolag. Det säkerställer också lärosätenas och holdingbolagens förmåga att följa regler och riktlinjer som åläggs holdingbolagen likt andra statligt ägda bolag.

Utredningens förslag: *Regeringen bemyndigas att använda donationsmedel till att finansiera holdingbolagens nyttiggörandearbete.*

LiU Holding instämmer i förslaget.

Förslaget ligger i linje med utvecklingen i ett internationellt perspektiv samt ökar möjligheten för lärosätena att profilera sig även genom att nyttiggöra resultat från donationer.

Förslag 9.2.2

Utredningens bedömning: *Högskolorna behöver ha verktyg för sitt kommersiella nyttiggörandearbete. Holdingbolaget är ett av dessa. Holdingbolagets verksamhet ska liksom i dag bedrivas på affärsmässiga grunder.*

Utredningens förslag: *Riksdagen beslutar att samhällsuppdraget ska kompletteras med ett ekonomiskt mål för verksamheten, som säkerställer att verksamheten bedrivs på affärsmässiga grunder och bidrar till att uppfylla holdingbolagets samhällsuppdrag. Regeringen bör i sin tur i de nya anvisningarna för bolagen uppdra åt de förvaltande högskolornas styrelser att tillse att bolagen beslutar mer detaljerade ekonomiska mål.*

LiU Holding instämmer i förslaget.

Det är bra att holdingbolagen är lärosätenas verktyg för kommersiellt nyttiggörande. Vi anser dock att krav på mål och affärsmässiga grunder även måste inkludera förutsättningar för Holdingbolagens verksamhet, dvs riktade medel för drift.

Förslag 9.3.1

Utredningens förslag: *Regeringen uppdrar, efter riksdagens godkännande, åt de 18 statliga högskolor som nu förvaltar holdingbolag att bilda ett gemensamt bolag (Finansieringsbolaget) som tillhandahåller gemensamma stödfunktioner, upprättar gemensam redovisning av holdingbolagens samlade verksamhet och underlag till Regeringskansliet. Bolaget ska också ansvara för beslut om finansiering för så kallade projektbolag. Ett aktieägaravtal upprättas mellan högskolor med holdingbolag där varje högskola har en röst och som närmare reglerar gemensamma ägarfrågor. De högskolor som bildar nya holdingbolag ska därefter bli medlemmar i konsortiet. Vid ägarsamråd bestäms gemensamma ägarfrågor. Regeringen utser en ledamot av bolagets (Finansieringsbolagets) styrelse.*

Utredningens förslag 1: *Regeringen bemyndigas att vidta de åtgärder som krävs för att bilda Finansieringsbolaget.*

Utredningens förslag 2: De högskolor som förvaltar holdingbolag ges i uppdrag att, genom beslut på bolagsstämma i respektive holdingbolag, tillse att holdingbolagen förvärvar andel i Finansieringsbolaget samt ingår aktieägaravtal gällande Finansieringsbolaget.

Utredningens förslag 3: En eller två högskolor i samarbete ges i uppdrag att samordna arbetet med konsortiet och aktieägaravtalet och att åt konsortiet bilda Finansieringsbolaget.

Utredningens förslag 1: Vart fjärde år sammanställs, i samråd med Vinnova, av Finansieringsbolaget ett underlag till forskningspropositionen utvisande verksamheten och det ekonomiska resultatet i samtliga holdingbolag. Av underlaget framgår hur verksamheten i holdingbolagen bidragit till att nå av riksdagen uppsatta mål för politikområdet. Underlaget blir sedan en del i forskningspropositionen. Årsredovisning för Finansieringsbolaget tillställs bolagets ägare genom aktieägaravtalet.

Utredningens förslag 2: Holdingbolagen redovisar i årsredovisning hur bolagen nått sitt samhällsuppdrag baserat på de uppdragsmål och ekonomiska mål som fastställts, samt samtliga nya finansiella åtaganden som skett i bolaget för att bedriva verksamhet i andra aktiebolag, ekonomiska föreningar eller motsvarande. Detta redovisas även av högskolan årligen vidare till regeringen.

Utredningens förslag 3: Företrädare för regeringen (Utbildningsdepartementet) har årligen möte med företrädare för Finansieringsbolaget där detta redovisar utvecklingen av verksamheten i bolaget och i holdingbolagen. Redovisningen tjänar som underlag för eventuella beslut under pågående fyraårsperiod. Vinnova och UKÄ erbjuds att delta vid mötena.

Utredningens förslag: Finansieringsbolaget får i uppdrag att ansvara för alla investeringar i så kallade projektbolag för idéer från studenter och forskare. Dagens holdingbolag får förmedla tillgång till investeringsmedel av Finansieringsbolaget.

LiU Holding instämmer i förslaget att det är bra med gemensamma stödfunktioner och lärande.

Det finns behov av ett nationellt service- och/eller kompetensbolag som alla holdingbolag kan dra nytta av. Ett sådant bolag skulle kunna tillhandahålla tjänster och kompetens som alla holdingbolag kunde utnyttja via avtal för att på så sätt erbjuda bättre och mer likvärdiga förutsättningar för alla holdingbolag. Den kompetens som detta bolag skulle kunna erbjuda kan vara kopplat till t ex affärsjuridik, IPR, EU-finansiering (European Innovation Council) och investeringsstrategier. Dessa kompetenser skulle i sin tur kunna köpas in av det nationella servicebolaget från de holdingbolag som besitter sådan kompetens eller från andra kommersiella aktörer.

LiU Holding instämmer inte i förslaget att centralisera investeringsbeslut.

Vi anser att investeringsbeslut även fortsättningsvis bör ligga lokalt och nära kopplat till lärosätets övriga verksamhetsstöd för kommersiellt nyttiggörande. En centralisering av beslut och tilldelning av investeringskapital motverkar förmågan att lokalt stimulera till ökat nyttiggörande och lärosätets förmåga att attrahera forskarkompetenser.

LiU Holding är villiga att medverka i arbetet att utveckla en fungerande modell.

Förslag 9.3.2

Utredningens förslag: Finansieringsbolaget får i uppdrag att ansvara för alla investeringar i så kallade projektbolag för idéer från studenter och forskare. Dagens holdingbolag får förmedla tillgång till investeringsmedel av Finansieringsbolaget.

LiU Holding instämmer inte med förslaget.

LiU Holding anser att investeringar i projektbolag även fortsättningsvis ska ske nära det egna lärosätet. Utredningen verkar ha missat holdingbolagens viktiga arbete där själva kärnuppgiften är att investera och utveckla forskningsresultat. Risken finns att holdingbolagen kommer att tappa kompetenser, att investeringarna hamnar långt från idéerna och att lärosätens autonomi (förmågan att vara attraktiv) minskar. Det lokala engagemanget är helt avgörande för att Sverige som helhet ska utvecklas. LiU Holding menar vidare att den nationella ambitionen att långsiktigt utveckla kommersiellt nyttiggörande till sysselsättning och tillväxt avsevärt reduceras om ansvaret för investeringar i tidig fas är annat än lokalt. Att agera som "aktiv ägare" är att ta ansvar för de investeringar som görs i tidiga projektbolag.

Den långsiktiga ambitionen bör vara att tillföra kapital till 'försåddfasen' med en långsiktig förväntan att det kapital som tillskjuts skall vara 'revolverande', dvs evergreen. Vi menar vidare att ett fungerande innovationssystem måste tillföras nya riktade drifts- och investeringsmedel utifrån de mål som ska uppnås. LiU Holding anser att det är möjligt att samla delar av investeringsmedel i ett av alla holdingbolag gemensamt bolag med en uttalad ambition att likvärdigt hantera investeringsbehov till kommersialiserbara kunskapstillgångar från alla kunskapsområden, forskningsfält och lärosäten.

LiU Holding är villiga att medverka i arbetet att utveckla en fungerande modell.

Förslag 9.3.5

Utredningens förslag: *Finansieringsbolaget bör ges i uppdrag, genom dess ägare, att utreda former för hur en nationell process för licensiering av immateriella rättigheter sprungna ur högskolors verksamhet ska kunna bildas.*

LiU Holding instämmer i förslaget.

Vi menar att licensiering kan medföra att kunskap och resultat vid högskolorna kan spridas i annan form än projektbolag. En nationell samling kring frågor som rör licensiering av immateriella rättigheter välkomnas också.

Förslag 9.3.4

Utredningens förslag: *Holdingbolagen bör inte kunna bedriva egen uppdragsutbildning men väl annan utbildningsverksamhet*

LiU Holding instämmer delvis i förslaget.

Att holdingbolagen i större utsträckning kan driva utbildningar ses som särskilt värdefullt, speciellt med tanke på "det livslånga lärandet". Vi ser det även som positivt att möjligheten att förmedla uppdragsutbildning bör finnas kvar. Vi anser även det som lämpligt att holdingbolag uppmuntras att i högre grad samarbeta med varandra för att kunna erbjuda efterfrågad kompetens.

2021-04-15/ Styrelsen för LiU Holding AB genom VD